

УДК 811.581.11

DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2022.263115>

Ю. Ю. Ковальчук

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

e-mail: yuliia.kovalchuk@knlu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5427-634X>

ОЦІННІ ПРЕДИКАТИ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ОЦІНКИ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Abstract

The article deals with the description of the evaluative predicates as a mechanism for realizing evaluation in Modern Chinese. In order to fundamentally define and systematize the means of realization of the category of evaluation and evaluative predicates in Chinese, the research considers such concepts as “evaluation”, “linguistic picture of the world”, “evaluative predicate”. The author analyzes a wide range of investigations by foreign, Chinese in particular, and domestic sinologists, aimed at highlighting the features of the evaluative predicates, as it has helped to make a thorough systematization of the research of evaluative predicates and a mechanism for realizing evaluation in Modern Chinese. The study determines that the concept of evaluation should be considered inseparable from the Chinese linguistic worldview, which is the result of the process of learning about the surrounding reality (history, culture, language, etc.) of a certain people. The cultural heritage of China covers all spheres of activity of the Chinese and has a significant influence on the process of forming the worldview of the Chinese people, in particular, on their thinking. The author concludes that the evaluative predicate represents the most meaningful and informatively loaded part of the judgment, which contains the evaluation of a person (speaker or nominal group specified in the sentence) in relation to the objective world (situation or person). The research classifies evaluative predicates that determine a person’s subjective evaluation of an object from the objective world. It considers the mechanisms of evaluation implementation in Modern Chinese and systematizes the classification of evaluation means.

Keywords: evaluation, learning, evaluative predicates, linguistic worldview, mechanism for realizing evaluation, Modern Chinese.

Анотація

Статтю присвячено опису особливостей аналізу оцінних предикатів як механізму реалізації оцінки в сучасній китайській мові. З метою фундаментального визначення й систематизації засобів реалізації оцінки в сучасній китайській мові схарактеризовано такі поняття, як: “оцінка”, “мовна картина світу”, “оцінні предикати”. Опрацьовано широкий спектр праць зарубіжних, зокрема китайських, і вітчизняних синологів, присвячених висвітленню особливостей оцінних предикатів, що сприяло ґрунтовній систематизації аналізу досліджень оцінних предикатів і реалізації оцінки в сучасній китайській мові. Визначено, що поняття оцінки слід розглядати невід’ємно від мовної картини світу, яка є результатом процесу пізнання навколишньої дійсності (історії, культури, мови тощо) певного народу. Розглянуто особливості китайської мовної картини світу, зокрема китайського менталітету, традиційної культури та філософії Китаю. Схарактеризовано особливості мислення китайського народу з метою висвітлення процесів оцінки дійсності китайцями. Установлено, що культурна спадщина Китаю охоплює всі сфери діяльності китайців і значно впливає на процес формування світосприйняття китайського народу, зокрема на його мислення. Оцінний предикат є найбільш змістовною і інформативно навантаженою частиною судження, яка містить оцінку особи (мовця) щодо навколишньої дійсності (предмета, ситуації). Розглянуто та проаналізовано класифікацію оцінних предикатів, описано цю класифікацію як механізм реалізації оцінки в сучасній китайській мові. Визначено специфіку механізмів реалізації оцінки в сучасній китайській мові й ідентифіковано оцінні предикати як основний механізм у реалізації цієї оцінки в сучасній китайській мові.

Ключові слова: оцінка, пізнання, оцінні предикати, мовна картина світу, механізм реалізації оцінки, сучасна китайська мова.

Вступ. Категорія оцінки є предметом досліджень сучасних лінгвістичних студій, зокрема когнітивної лінгвістики, метою якої є дослідження механізмів розумової діяльності й особливостей сприйняття суб'єкта й суб'єктивної оцінки навколишньої дійсності людини крізь мовні явища (Любимова, 2021; Приходько, 2017; Тань, 2004; Чжу, 2015; Шутак, 2012; McNally & Stojanovic, 2017; Umbach, 2021). У структурному плані й у плані семантичних відношень оцінні слова та словосполучення вирізняються широким спектром засобів вираження в мовленні. Актуальність дослідження зумовлена тим, що останнім часом аналіз суб'єктивного аспекту все більше привертає увагу лінгвістів, адже містить оцінне ставлення людини до об'єктивного світу. Людина репрезентує це своє ставлення в процесі пізнання та комунікації. Отже, механізми реалізації оцінки в сучасній китайській мові безпосередньо пов'язані з особливостями мислення, пізнання і мови. Оскільки оцінка відображає пізнання, досвід, сприйняття та ставлення людини до об'єктивного світу, то й досліджувати механізми реалізації оцінки в китайській мові доречно на підґрунті китайської мовної картини світу.

У процесі пізнання людиною дійсності формується мовна картина світу, яка фіксує та відображає менталітет нації. Менталітет і мова є взаємозалежними елементами, адже менталітет – первинний механізм розвитку мови, а мова сприяє розвитку менталітету. Таким чином, спосіб мислення китайців формується під впливом китайської культурної традиції. Актуалізація дослідження категорії оцінки в сучасній китайській мові набуває особливого значення, тому що в процесі дослідження цієї категорії, окрім зафіксованого в словнику значення лексеми, слід також брати до уваги лінгвальні та позалінгвальні особливості її реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Крізь сприйняття суб'єкта формується його суб'єктивна оцінка навколишнього світу, а сприйняття світу фіксується в мовній картині світу носія тієї чи іншої мови. Мовна картина світу є результатом процесу пізнання навколишньої дійсності (історії, культури, мови тощо) певного народу. Отже, процес оцінки дійсності суб'єктом проходить крізь “тернистий шлях”, який підлягає впливу різних факторів, найважливішим з яких є мова. Схематично такий процес можна передати так:

пізнання (картина світу) → сприйняття → оцінка.

У сучасній лінгвістиці праці в галузі дослідження мовної картини світу Китаю, зокрема концептів простору, часу, розміру, любові, долі, душі тощо, належать проф. А. Тань (2004). Згідно з її дослідженнями, спосіб сприйняття світу носія конкретної мови фіксується в його мовній свідомості. Залежно від рівня сукупності схожих рис у культурній традиції та історичного досвіду народів визначається ступінь подібності чи відмінності картин світу різних народів.

Вивченню особливостей китайської картини світу, зокрема китайського менталітету, традиційної культури та філософії Китаю, присвячена також робота Ж. Чжу (2015). На його думку, усі сфери життєдіяльності китайців пронизані чіткою культурною системою цінностей, яка закладена ще в працях “论语 Lúnyǔ” (“Бесіди і судження”) і “道德经 Dàodé jīng” (“Дао де цзін”) та віддзеркалюється в способі мислення китайців. Можна виділити такі основні особливості китайського способу мислення: зосередженість та впорядкування (“Єдність Неба з людиною”), що визначається прагненням до гармонії людини з навколишнім світом; тенденція до реалістичного способу мислення; еkleктичний спосіб мислення; діалектичний спосіб мислення (там само, с. 234).

Отже, дослідження мовної картини світу Китаю є підґрунтям для подальших досліджень способу сприйняття, мислення та оцінки дійсності носіями китайської мови. Оскільки процес сприйняття та усвідомлення навколишньої дійсності відбувається шляхом мисленнєвої діяльності, тобто відображається в нашій свідомості, виникає питання, яким чином людина усвідомлює різні явища: як такі, що існують насправді, чи такі, якими людина сама здатна їх побачити? Питання взаємозалежності сприйняття й оцінки актуальне, адже залежно від процесу пізнання (людської здатності сприймати дійсність) визначається процес оцінювання дійсності, а оцінювання здійснюється з метою визначення якості.

Складно уявити, що людина сприймає дійсність такою, якою вона їй уявляється, а не такою, якою вона є насправді. У “Рефлексії” І. Канта про чисту свідомість ідеться про те, що поняття породжується у свідомості, однак основа, суть форми цього поняття зафіксовані у свідомості в такому вигляді, у якому це поняття можна використати на власному досвіді. І. Кант (1964) відносить поняття чистої свідомості до “речей, якими вони являються людині”, а не до “речей як таких”. Отже, призначенням понять чистої свідомості є лише визначення меж людського пізнання та досвіду (там само).

Оскільки людина сприймає дійсність такою, якою вона її бачить, то і якісна характеристика цієї дійсності повинна розглядатися з погляду антропоцентризму. Дослідженням категорії квалітативності присвячені праці зарубіжних та вітчизняних вчених (Любимова, 2021; Приходько, 2017; Шутак, 2012; McNally & Stojanovic, 2017; Umbach, 2021). Якість – це ставлення людини до процесів, предметів, ознак, яке залежить від психофізичних процесів та інтелектуальних людських можливостей. Категорія квалітативності, або якості, є предметом дослідження в мовознавчому, філософському та культурологічному аспектах і є однією із фундаментальних мовних категорій (Шутак, 2012, с. 153). Л. Б. Шутак (там само) вбачає необхідність вивчення категорії квалітативності в близькій взаємодії з категорією оцінки та зазначає, що поняття “якість” і “оцінка” взаємозумовлені, у змісті поняття “якість” закладена не тільки якісна характеристика предмета, а й оцінка його властивостей. Якість репрезентується як оцінка властивостей людини та відповідність стандартам, прийнятних для суспільства.

Отже, якість виникає тоді, коли з’являється людина у своїй реальності, і залежить від рівня досвіду, освіти, інтелекту й інших життєвих факторів, які можуть вплинути на оцінку людиною цієї реальності. Оцінка віддзеркалює процес мислення, адже через мислення відбувається процес становлення цінності предмета або дії (Шутак, 2012).

Відтак, людина сприймає навколишній світ крізь призму свого антропоцентризму, свого внутрішнього “я”. Суб’єктивна оцінка предмета чи явища може вказувати не так на сам предмет чи явище, як на людину, яка оцінює. Отже, сприйняття і оцінка – це взаємозалежні та взаємопов’язані процеси, спільною ланкою яких є людина зі своєю внутрішньою моделлю світу, крізь яку вона “пропускає” навколишню дійсність і дає їй суб’єктивну оцінку.

У мовленні оцінка дійсності виражається через слова та словосполучення, які в реченні виконують функцію предиката, адже предикат – це частина судження, яка містить найбільше смислове навантаження. Таким чином, якщо в судженні ідеться про оцінку ситуації / події / об’єкта, то та частина судження, яка буде містити оцінку, і буде виступати предикатом. Спільною властивістю частин мови, які виконують роль предиката в реченні, є потенційна мінливість, тобто здатність указувати на зміну інтенсивності ознаки (Ковальчук, 2020).

На цікаву думку натрапляємо в праці Лі Вана (王力, 1955), який зараховує до числа предикатів звуконаслідування, що виконують роль присудка в реченні. Ми схильні вважати, що звуконаслідування, які відображають оцінку людської поведінки або ситуації (наприклад, 咕咕唧唧 gū gū jī jī *бурчати*), можуть вважатися оцінними предикатами і відображати механізм реалізації оцінки в сучасній китайській мові. *Якщо речення містить предикат, функцію якого виконує звуконаслідування тварин, і вказує безпосередньо на те, що тварина “каже”* (наприклад, 喵喵 miāo miāo *няу-няу*), то такий предикат не слід вважати оцінним.

У вітчизняній і закордонній лінгвістиці наявні праці, присвячені особливостям вивчення предикатів, зокрема їхній систематизації (Ковальчук, 2020; Любимова, 2019; Мерзлюк, 2018; Li & Thompson, 1981; 王力, 1955).

Наше дослідження спрямоване на висвітлення оцінного предиката як механізму реалізації оцінки в китайській мові. Таким чином, ідеться про предикат, що виражає суб’єктивну оцінку об’єктивного світу носія китайської мови.

Мета статті – опис і аналіз оцінних предикатів як механізму реалізації оцінки в сучасній китайській мові.

Завдання статті: 1) схарактеризувати поняття “оцінка”, “оцінний предикат” і “МКС Китаю”; 2) класифікувати оцінні предикати в сучасній китайській мові; 3) дослідити функціонування оцінного предиката як механізму реалізації оцінки в сучасній китайській мові.

Методи дослідження включають синтаксичний, лексичний, інтонаційний, морфологічний і функціонально-семантичний аналіз оцінних предикатів у сучасній китайській мові.

Виклад основного матеріалу. У процесі пізнання навколишнього середовища людина формує певне ставлення до об’єктів дослідження цього середовища й оцінює об’єктивний світ крізь призму свого ціннісного характеру – добра та зла, правди та неправди, справедливості та несправедливості, користі та шкоди, краси та потворності. Доцільно вивчати категорію оцінки як таку, що пов’язана із суспільною, фізичною та психічною природою людини, як категорію, що слугує основним компонентом у формуванні ставлення людини до інших індивідів і предметів навколишньої дійсності (Приходько, 2017).

За твердженням Г. І. Приходько (2017), у лінгвістичному аспекті до числа засобів та способів вираження категорії оцінки, які відображають елементи оцінної ситуації, належать такі засоби: морфологічні, фонетичні, синтаксичні, психічні тощо. Мова є одним із засобів вираження оцінного аспекту взаємодії людини та об’єктивного світу, адже володіє засобами, необхідними для вираження оцінки на всіх її рівнях (Бочкова, 2013, с. 283).

Розглянемо засоби вираження оцінки через оцінні предикати. Насамперед слід звернути увагу на класифікацію оцінних предикатів. К. Умбах (Umbach, 2021) виокремила такі основні класи оцінних предикатів, що позначають суб’єктивну оцінку особи до предмета з об’єктивного світу і вказують на: 1) предикати особистого смаку (власний смак суб’єкта – смачний, веселий); 2) одновимірні предикати (високий); 3) багатовимірні предикати (здоровий, розумний); 4) естетичні предикати (гарний) (ibid., p. 25). Проаналізуємо, як функціонують зазначені вище групи оцінних предикатів у китайській мові.

Предикати особистого смаку *вказують на суб’єктивну оцінку мовця щодо навколишньої дійсності, сформовану на засадах* власного досвіду:

1) А: 这块蛋糕很好吃。Zhè kuài dàngāo hěn hǎochī. *Цей торт смачний.*

В: 不是 (难吃)。Bú shì (nán chī). *Ні, (несмачний).*

2) A: 这个电影很有意思。Zhège diànyǐng hěn yǒuyìsi. *Цей фільм дуже цікавий.*

B: 不是 (很没趣)。Bú shì (hěn méiqù). *Ні, (нудний).*

В обох прикладах мовці “А” і “В” суперечать один одному, однак визначити, яке твердження слід вважати правильним, а яке – ні, не можливо, адже йдеться про особистий смак опонентів, їхню суб’єктивну оцінку предметів об’єктивної дійсності (фільм і торт). Такий феномен ще називають “бездоганною незгодою”, який указує на те, що кожен із опонентів може мати рацію.

Перед семантичною теорією суб’єктивних висловлювань постає питання щодо бездоганності таких суперечок: як пояснити таку незгоду та чим саме вона спричинена – характером опонента, його досвідом, смаковими перевагами, стандартами. Наприклад, на чому акцентує увагу суб’єкт при перегляді фільму – на сюжеті, спецефектах, касті акторів. Скільки задоволення потрібно отримати від фільму, щоб стверджувати, що він цікавий? Отже, постає питання, чи можна вважати, що розбіжності в суб’єктивному сприйнятті, які пов’язані зі смаком та оцінкою, справді не можуть підлягати суперечці із застосуванням логічного аргументування? Ми схильні до думки, що такі розбіжності можуть викликати суперечки в тісному колі людей зі спільними інтересами і життєвим досвідом, адже оцінка дійсності формується під впливом пізнання і набуття досвіду.

Одновимірні предикати вирізняються за критерієм позначення властивостей, що базуються на окремих вимірах. Наприклад, прикметник 重 zhòng *важкий*, що виконує роль предиката, є властивим для виміру ваги, який можна виміряти (зважити), наприклад, у кілограмах. Проаналізуємо функціонування одновимірних предикатів:

A: 这个行李箱很重。Zhège xínglǐ xiāng hěn zhòng. *Ця валіза важка.*

B: 不是。Bú shì. *Ні.*

“В” виражає незгоду з оцінкою “А”, однак слід зазначити, що результат такої незгоди слід розглядати з двох позицій: 1) “А” і “В” можуть розходитися стосовно класів порівняння. Наприклад, “А” буде порівнювати вагу валізи зі своєю валізою, яка має меншу вагу, а “В” – щодо правил перевезення багажу (валіза важить 5 кг, а допустима вага перевезення – 10 кг). У такому разі суперечка не може вважатися логічною. Така суперечка між “А” і “В” буде бездоганною тільки у випадку, якщо “А” і “В” не дійдуть згоди стосовно стандарту високого в межах одного класу порівняння. Отже, на відміну від предикатів особистого смаку, одновимірні предикати не містять поняття досвіду.

Багатовимірні предикати позначають властивості, які ґрунтуються на сукупності вимірів. Наприклад, прикметник 漂亮 piàoliang гарний у ролі предиката властивий для виміру краси, зі свого боку краса може вимірюватися за багатьма критеріями: зріст, колір волосся, форма очей, носа, особливості шкіри, одяг, вага тощо. Як багатовимірні предикати можуть виступати прикметники на зразок 漂亮 piàoliang гарний, 聰明 cōngmíng розумний, 健康 jiànkāng здоровий та прикметники особистого смаку: 好吃 hǎo chī смачний, 好喝 hǎo hē, 高兴 gāoxìng веселий. Наприклад:

A: 安娜很漂亮。Ānnà hěn piàoliang. *Анна дуже гарна.*

B: 不是。Bú shì. *Ні.*

Якщо виміри, у яких “А” і “В” розглядають Анну, відрізняються, то така незгода не може вважатися бездоганною. Наприклад, на думку “А”, у Анни гарне волосся, тому “А” вважає Анну гарною. Зі своєю боку “В” розглядає Анну в іншому вимірі, оцінюючи її форму очей та носа, і вважає, що Анна не гарна. У разі, якщо “А” і “В” оцінюють Анну щодо одного виміру і не досягають згоди, таку суперечку слід вважати бездоганною.

До класу естетичних предикатів можна віднести прикметники, які виконують роль предикатів зі значенням “гарний”. Такі прикметники формують клас предикатів естетичної оцінки здебільшого завдяки своєму лексичному значенню. Ми схилиємося до думки, що слова 漂亮 piàoliang *гарний* і 好看 hǎokàn *гарний* можуть належати до складу багатовимірних і естетичних предикатів, адже мають ознаки, характерні для обох класів. Однак слід зазначити, що питання естетичної оцінки відкрите, адже Л. МакНеллі та І. Стоянович (McNally & Stojanovic, 2017) припускають, що деякі прикметники, які не містять значення естетичного, можуть відповідати за функцію естетичного предиката в судженні. Наприклад, прикметник 均衡 jūnhéng *збалансований*, якщо йдеться про картину або будь-який інший витвір мистецтва, можна зарахувати до класу естетичних предикатів. Проаналізуємо речення:

1) 图案的形式, 大都左右对称, 上下均衡, 或四面都采用均衡的形式 (阿英《叙记》)。Tú'àn de xíngshì, dàdōu zuǒyòu duìchèn, shàngxià jūnhéng, huò sìmiàn dōu cǎiyòng jūnhéng de xíngshì. *Форма візерунків переважно симетрична зліва направо, збалансована згори до низу або збалансована з усіх сторін*; 2) 均衡的食物使你的身体获得营养。Jūnhéng de shíwù shǐ nǐ de shēntǐ huòdé yíngyǎng. *Збалансоване харчування сприяє живленню вашого організму*.

У першому прикладі слово 均衡 jūnhéng *збалансований* є естетичним предикатом, адже йдеться про картину, простежується процес оцінки витвору мистецтва. У другому прикладі слово 均衡 jūnhéng *збалансований* не є естетичним предикатом і виражає оцінку якості харчування.

Отже, оцінні предикати, за класифікацією К. Умбаха (Umbach, 2021) поділяються на 4 класи, кожен з яких виділяється можливістю або неможливістю утворення бездоганної незгоди. Перший клас предикатів стосується **особистого смаку** і може утворювати бездоганну незgodу за умови, якщо суб'єкти мали певний досвід із предметом своєї оцінки й оцінюють предмет щодо конкретно визначеного критерію. **Одновимірні оцінні предикати** підлягають бездоганній незгоді тільки в тому випадку, якщо суб'єкти оцінюють предмет або ситуацію стосовно конкретного класу для порівняння. **Багатовимірні оцінні предикати** відрізняються тим, що можуть визначатися різними вимірами, а досягнення бездоганної незгоди можливе тільки за умови оцінювання суб'єктами в межах одного конкретного виміру. **Естетичні предикати** виражають оцінку з погляду естетики, йдеться про оцінку, яку людина надає навколишньому середовищу в процесі візуального сприйняття. Часто такі предикати вживаються в процесі оцінки витворів мистецтва.

Таким чином, оцінні предикати відіграють основну функцію в процесі відображення оцінки навколишньої дійсності через мову і є механізмом реалізації оцінки в сучасній китайській мові. Оскільки мова – основний інструмент вираження оцінки, що забезпечує її реалізацію на всіх мовних рівнях, доречно дослідити механізми реалізації оцінки на кожному мовному рівні. Ми погоджуємося із запропонованою А. Л. Бочковою (2013) класифікацією, яка описує механізми вираження оцінки на різних мовних рівнях (лексичному, синтаксичному, морфологічному й інтонаційному). Наприклад:

1) на лексичному рівні – шляхом використання фразеологічних зворотів:

а) 我看, 她很自高自大。Wǒ kàn, tā hěn zìgāozìdà. *На мій погляд, вона зарозуміла*. Фразеологічний зворот 很自高自大 hěn zìgāozìdà *зарозуміла* – виконує функцію оцінного предиката, адже виражає суб'єктивну оцінку мовця щодо об'єкта 她 tā *вона*. Також слід зазначити, що в разі заперечення такого твердження отримаємо бездоганну незgodу, що вказуватиме на співвідношення оцінних предикатів;

6) 因为张力敢骂自己的女朋友，所以她跑去了，自食其果，张力。Yīnwèi Zhāng Lì gǎn mà zìjǐ de nǚ péngyǒu, suǒyǐ tā pǎo qùle. **Zìshíqíguǒ**, Zhāng Lì. *Через те, що Джан Лі наважився образити свою дівчину, вона втекла. Що посієш, те й пожнеш*, Джан Лі. Шляхом використання фразеологізму 自食其果 Zìshíqíguǒ що посієш, те й пожнеш репрезентується оцінка результатів діяння людини;

2) на синтаксичному рівні – шляхом використання словосполучення або цілого речення:

а) 儿子说话时的口气，好像为自己不是能穿这样衣服的女孩子而遗憾似的。érzi shuōhuà shí de kǒuqì, hǎoxiàng wèi zìjǐ bù shì néng chuān zhèyàng yīfú de nǚ háizi ér yìhàn shì de. *Коли син заговорив, здавалося, що він шкодував, що він не дівчина, яка б могла носити такий одяг* (王蒙, 木箱深处的紫绸花服). Друга частина речення виражає оцінку ситуації, за якої 儿子érzi син шкодує, що він не дівчина;

б) 君子之过也，如日月之食焉：过也，人皆见之；更也，人皆仰之 (论语·子张)。Jūnzǐ zhīguò yě, rú rì yuè zhī shí yān: Guò yě, rén jiē jiàn zhī; gèng yě, rén jiē yǎng zhī. *Погрішність пана, як сонячне і місячне затемнення: усі його бачать, понад те, усі ним милуються*. Цілий вираз (如日月之食焉：过也，人皆见之；更也，人皆仰之 rú rì yuè zhī shí yān: Guò yě, rén jiē jiàn zhī; gèng yě, rén jiē yǎng zhī) містить оцінку, об'єктом якої є вчинок 君子Jūnzǐ пана, що виражається шляхом порівняння пана з місячним затемненням;

3) на інтонаційному рівні: 终于，丽珊成功了！Zhōngyú, Lìshān chénggōngle! **Нарешті, Лішань пощастило!** (王蒙, 木箱深处的紫绸花服) Знак оклику в кінці речення вказує на емоційність висловлювання, а прислівник 终于Zhōngyú нарешті слугує стилістичним забарвленням з метою “підсилити” оцінку ситуації як такої, що 丽珊Lìshān Лішань дуже довго не щастило або взагалі ніколи не щастило;

4) на морфологічному рівні – шляхом вживання ступеня порівняння, модальних дієслів, повторів тощо: 他比我更聪明 Tā bǐ wǒ gèng cōngmíng. *Він розумніший від мене*. Оцінка розумових здібностей одного суб'єкта他 Tā він виражається шляхом порівняння його з іншим суб'єктом我wǒ я і використання прислівника 更gèng більш.

Згідно з дослідженнями Ю. С. Любимової (2019), оцінка ситуації може бути виражена шляхом конструкції з модальними дієсловами, які реалізують семантику оптативності. Наприклад:

我宁可去电影院也不做课外作业。Wǒ nìngkě qù diànyǐngyuàn yě bù zuò kèwài zuòyè. *Я б краще пішов у кіно, ніж робив домашнє завдання*. Суб'єктом такої оцінки є мовець, який хотів би обрати перший варіант (宁可去电影院 – піти в кіно), однак оцінює ситуацію як таку, що слід зробити вибір на користь другого варіанта (做课外作业 – робити домашнє завдання).

Функцію оцінного предиката може виконувати також іменний присудок, оформлений дієсловом-зв'язкою 是 shì, часто судження з такими оцінними предикатами також можуть виражати оцінку “добре” або “погано”. Наприклад: 你不是东西。Nǐ bù shì dōngxī. *Ти пусте місце* або *ти нічого не вартий*. (Букв. *Ти не річ*). Це судження має лайливе значення і виражає неповагу до опонента, отже, оцінка цього судження – погано.

Таким чином, оцінний предикат репрезентує найбільш змістовно та інформативно навантажену частину судження, яка містить у собі оцінку людини (мовця або іменної групи, вказаної в реченні) щодо об'єктивного світу (ситуації чи особи).

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження було систематизовано оцінні предикати в сучасній китайській мові, зокрема особливості їхнього функціонування в реченні. За способом вираження суб'єктивної оцінки суб'єкта до навколишньої дійсності оцінні предикати поділяються

на такі класи: 1) оцінні предикати особистого смаку; 2) одновимірні оцінні предикати; 3) багатовимірні оцінні предикати; 4) естетичні предикати. Встановлено функціонування оцінних предикатів як механізму реалізації оцінки в сучасній китайській мові. Механізм реалізації оцінки в сучасній китайській мові здійснюється на різних мовних рівнях, зокрема лексичному, синтаксичному, морфологічному й інтонаційному.

Перспектива наших подальших розробок полягає в типологізації оцінних предикатів у сучасній китайській мові, зокрема систематизації оцінних предикатів відповідно до їхнього функціонування на різних мовних рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

- Бочкова, А. Л. (2013). Понятие “Оценка” в лингвистике. *Сборник научных статей “Карповские чтения”*. Минск: Белорусский Дом печати, 280-283.
- Кант, И. (1964). *Критика чистого разума*. Т. 3. Москва: Мысль.
- Ковальчук, Ю. Ю. (2020). Особливості аналізу категорії предикату в сучасній китайській мові. *Нова філологія*, 80(1), 240-246.
- Любимова, Ю. С. (2019). Засоби реалізації категорії оптативності в сучасній китайській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*, 43(2), 154-157.
- Любимова, Ю. С. (2021). Інтерсуб’єктивний вимір дослідження модальних маркерів у сучасній китайській мові. *Китаєзнавчі дослідження*, 3, 179-190.
- Мерзлюк, Д. О. (2018). Функціонально-семантичні особливості стативних предикатів сучасної китайської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*, 32(2), 71-75.
- Приходько, Г. І. (2017). Оцінка як об’єкт лінгвістики: когнітивно-комунікативний аспект дослідження. *Львівський філологічний часопис*, 2, 66-70.
- Тань, А. (2004). *Китайская картина мира. Язык, культура, ментальность*. Москва: Языки славянской культуры.
- Чжу, Ж. (2015). Особенности китайской картины мира. *Вопросы психолингвистики*, 1, 233-237.
- Шутак, Л. Б. (2012). Особливості взаємодії категорії оцінки та квалітативності. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*, 24, 151-157.
- Li, Ch. N., & Thompson, S. A. (1981). *Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar*. Berkley, CA: University of California Press.
- McNally, L. & Stojanovic, I. (2017). Aesthetic Adjectives. In J. Young (Ed.), *The Semantics of Aesthetic Judgments* (pp. 17-37). Oxford: Oxford University Press.
- Umbach, C. (2021). Evaluative predicates. Beyond Fun and Tasty. Berlin: John Wiley & Sons.
- 王力. (1955). *中国语法理论*. 中华书局. 523页.

REFERENCES

- Bochkova, A. L. (2013). Poniatyie “Otsenka” v lingvistike. *Sbornik nauchnykh statey “Karpovskiy chteniya”*. Minsk: Belorusskiy Dom pechati, 280-283.
- Kant, I. (1964). *Kritika chistogo razuma*. T. 3. Moskva: Mysl’.
- Koval’chuk, Yu. Yu. (2020). Osoblyvosti analizu katehoriyi predykatu v suchasniy kytais’kiy movi. *Nova filolohiya*, 80(1), 240-246.
- Liubymova, Yu. S. (2019). Zasoby realizatsiyi katehoriyi optatyvnosti v suchasniy kytais’kiy movi. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya Filolohiya*, 43(2), 154-157.

- Liubymova, YU. S. (2021). Intersub'ektivnyy vymir doslidzhennya modal'nykh markeriv u suchasnyy kytays'kiy movi. *Kytayeznavchi doslidzhennya*, 3, 179-190.
- Merzliuk, D. O. (2018). Funktsional'no-semantychni osoblyvosti statyvnykh predykativ suchasnoyi kytays'koyi movy. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya Filolohiya*, 32(2), 71-75.
- Prykhod'ko, H. I. (2017). Otsinka yak obyekt linhvistyky: kohnityvno-komunikatyvnyy aspekt doslidzhennya. *L'vivs'kyi filolohichnyy chasopys*, 2, 66-70.
- Tan', A. (2004). *Kitayskaya kartina mira. Yazyk, kul'tura, mental'nost'*. Moskva: Yazyki slavyanskoy kul'tury.
- Chzhu, Zh. (2015). Osobennosti kitayskoy kartiny mira. *Voprosy psikholingvistiki*, 1, 233-237.
- Shutak, L. B. (2012). Osoblyvosti vzayemodiyi katehoriyi otsinky ta kvalityvnosti. *Humanitarna osvita u tekhnichnykh vyshchyykh navchal'nykh zakladakh*, 24, 151-157.
- Li, Ch. N., & Thompson, S. A. (1981). *Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar*. Berkley, CA: University of California Press.
- McNally, L. & Stojanovic, I. (2017). Aesthetic Adjectives. In J. Young (Ed.), *The Semantics of Aesthetic Judgments* (pp. 17-37). Oxford: Oxford University Press.
- Umbach, C. (2021). Evaluative predicates. *Beyond Fun and Tasty*. Berlin: John Wiley & Sons.
- Wáng Lì. (1955). *Zhōngguó yǔfǎ lìlùn. Zhōnghuá shūjú*.

Дата надходження до редакції 02.06.2022

Ухвалено до друку 16.06.2022

Відомості про автора

<p>Ковальчук Юлія Юрїївна,</p> <p>викладачка кафедри китайської філології, аспірантка кафедри східної філології, Київський національний лінгвістичний університет e-mail: yuliia.kovalchuk@knlu.edu.ua</p>		<p>Сфера наукових інтересів:</p> <p>китайська філологія, оцінні предикати, мовна картина світу Китаю</p>
---	--	---